

7.2 Lietuvos kraštovaizdžių įvairovė

1. Perskaitykite tekstą ir atsakykite į klausimus.

Geografiškai žmogaus veiklos sukultūrintas (antropogeninis) kraštovaizdis išreiškia tam tikrus gamtinio kraštovaizdžio sukultūrinimo lygmenis ir yra skirstomas į kaimiškąjį (agrarinį) ir miestiškąjį (urbanistinį) kraštovaizdį. Kaimiškasis kraštovaizdis susidarė dėl gamtinių procesų ir žmonių veiklos sąveikos. Jame vyrauja dirbami laukai, pievos, sodai, daržai. Gali būti ir nedidelių gyvenviečių ar pavienių sodybų. Miestiškasis kraštovaizdis yra pakeistas žmogaus, jam būdingi įvairūs pastatai ir infrastruktūra: gatvės, geležinkelis, pramogų centrai, gamyklos. Miestą pajvairiną parkai, želdynai.

Atskirų regionų istorinės sąlygos ir kraštovaizdžio įvairovė Lietuvoje nulėmė tai, kad kultūrinio kraštovaizdžio kompleksinės susikaupimo vietos yra tolygios. Lietuvoje daugiausiai senųjų kultūrinių kraštovaizdžių vietovių yra išlikę Rytų, Pietryčių bei Šiaurės vakarų Lietuvos aukštumose ir didžiųjų upių – Nemuno, Neries, Šventosios, Dubysos ir kt. – paslėniuose. Svarbiausi Lietuvos kultūrinio kraštovaizdžio objektai – piliakalniai, dvarų sodybos, senovės laidojimo vietos, sakraliniai statiniai. Pastaraisiais metais jie intensyviai tvarkomi.

Per tūkstantmečius gamta, o pastaraisiais metais ir išradingi Lietuvos žmonės, pasistengė, kad Lietuvoje netrūktų vietų, tinkamų kraštovaizdžio stebėjimui. Žilą senovę menantys piliakalniai, milžiniškos smėlio kopos ar originalios architektūros apžvalgos bokštai – puikios vietovės susipažinti ir stebėti mūsų kraštovaizdį.

Kai kurie kultūriniai kraštovaizdžiai yra saugomi atsižvelgiant į jų išskirtinę visuotinę vertę, siejamą su regionui būdingais kultūriniais elementais ir pasirinkto kultūrinio kraštovaizdžio visuma. Saugomų kraštovaizdžių yra ir Lietuvoje – tai Kuršių nerija ir Kernavės archeologinė vietovė. Jos įrašytos į Pasaulio paveldo sąrašą kaip kultūriniai kraštovaizdžiai.

Pagal Stasį Vaitekūną, Eleną Valančienę „Lietuvos geografija“, Giedrę Godienę „Lietuvos kraštovaizdžio įvairovė“, „Visuotinė lietuvių enciklopedija“

1. Kaip skirstomi kultūriniai kraštovaizdžiai?
2. Kodėl reikia saugoti kai kuriuos kraštovaizdžius?

7.2 Lietuvos kraštovaizdžių įvairovė

1. Įvardykite nuotraukose matomas situacijas. Parašykite, kaip žmogaus vykdoma veikla keičia gamtą.

2. Pagalvokite, kaip ši veikla pakeis kraštovaizdį ateityje. Kokių padarinių (teigiamų ir neigiamų) tai turės gamtinei aplinkai ir žmogui?

3. Paaiškinkite, kaip kraštovaizdžio komponentai susiję tarpusavyje.